

Programación de Trombón, curso 2024-2025

Conservatorio Profesional
de Música de Lalín

Índice

1. Introducción	7
1.1 Marco Legal	7
1.2 Características do centro	8
1.3 Características do alumnado	9
2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais	11
2.1 Grao elemental	11
2.2 Grao Profesional	11
3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais	13
4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de trombón	14
4.1 Grao elemental da materia de trombón	14
4.2 Grao profesional da materia de trombón	14
5. Metodoloxía	15
5.1 Principios metodolóxicos	15
5.2 Métodos didácticos	16
6. Atención á diversidade	17
7. Temas transversais	18
7.1 Educación en valores	18
7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)	19
8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas	20
8.1 Cursos e clases maxistras	20
8.2 Audicións	21
9. Secuenciación por cursos	22
9.1 Curso: 1º de grao elemental	22
9.1.1 Obxectivos	22
9.1.2 Contidos	22
9.1.3 Avaliación	23
9.1.3.1 Criterios de avaliación	23
9.1.3.2 Mínimos esixibles	24
9.1.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación	24
9.1.3.4 Criterios de cualificación	24

9.1.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	27
9.1.5 Medidas de recuperación	28
9.1.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios	28
9.1.5.2 Probas extraordinarias	28
9.1.6 Recursos didácticos	28
9.2 Curso: 2º de grao elemental	30
9.2.1 Obxectivos	30
9.2.2 Contidos	30
9.2.3 Avaliación.....	30
9.2.3.1 Criterios de avaliación	31
9.2.3.2 Mínimos esixibles.....	32
9.2.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación.....	32
9.2.3.4 Criterios de cualificación	32
9.2.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	35
9.2.5 Medidas de recuperación	36
9.2.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios	36
9.2.5.2 Probas extraordinarias	36
9.2.6 Recursos didácticos	36
9.3 Curso: 3º de grao elemental	38
9.3.1 Obxectivos	38
9.3.2 Contidos	38
9.3.3 Avaliación.....	38
9.3.3.1 Criterios de avaliación	39
9.3.3.2 Mínimos esixibles.....	40
9.3.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación.....	40
9.3.3.4 Criterios de cualificación	40
9.3.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	43
9.3.5 Medidas de recuperación	44
9.3.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios	44
9.3.5.2 Probas extraordinarias	44
9.3.6 Recursos didácticos	44
9.4 Curso: 4º de grao elemental	46
9.4.1 Obxectivos	46
9.4.2 Contidos	46
9.4.3 Avaliación.....	47
9.4.3.1 Criterios de avaliación	47
9.4.3.2 Mínimos esixibles.....	48
9.4.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación.....	48
9.4.3.4 Criterios de cualificación	48
9.4.4 Medidas de recuperación	52
9.4.4.1 Procedementos de recuperación ordinarios	52
9.4.4.2 Probas extraordinarias	52

9.4.5 Recursos didácticos	52
9.5 Curso: 1º de grao profesional	54
9.5.1 Obxectivos	54
9.5.2 Contidos	54
9.5.3 Avaliación.....	55
9.5.3.1 Criterios de avaliación.....	55
9.5.3.2 Mínimos esixibles.....	56
9.5.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación.....	56
9.5.3.4 Criterios de cualificación	56
9.5.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	60
9.5.5 Medidas de recuperación	60
9.5.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios	60
9.5.5.2 Probas extraordinarias	60
9.5.6 Recursos didácticos	61
9.6 Curso: 2º de grao profesional	62
9.6.1 Obxectivos	62
9.6.2 Contidos	62
9.6.3 Avaliación.....	63
9.6.3.1 Criterios de avaliación.....	63
9.6.3.2 Mínimos esixibles.....	64
9.6.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación.....	64
9.6.3.4 Criterios de cualificación	64
9.6.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	68
9.6.5 Medidas de recuperación	68
9.6.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios	68
9.6.5.2 Probas extraordinarias	68
9.6.6 Recursos didácticos	69
9.7 Curso: 3º de grao profesional	70
9.7.1 Obxectivos	70
9.7.2 Contidos	70
9.7.3 Avaliación.....	71
9.7.3.1 Criterios de avaliación.....	71
9.7.3.2 Mínimos esixibles.....	72
9.7.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación.....	72
9.7.3.4 Criterios de cualificación	73
9.7.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	76
9.7.5 Medidas de recuperación	76
9.7.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios	76
9.7.5.2 Probas extraordinarias	77
9.7.6 Recursos didácticos	77
9.8 Curso: 4º de grao profesional	78

9.8.1 Obxectivos	78
9.8.2 Contidos	78
9.8.3 Avaliación	79
9.8.3.1 Criterios de avaliación	79
9.8.3.2 Mínimos esixibles	80
9.8.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación	80
9.8.3.4 Criterios de cualificación	81
9.8.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	84
9.8.5 Medidas de recuperación	84
9.8.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios	84
9.8.5.2 Probas extraordinarias	85
9.8.6 Recursos didácticos	85
9.9 Curso: 5º de grao profesional	86
9.9.1 Obxectivos	86
9.9.2 Contidos	86
9.9.3 Avaliación	87
9.9.3.1 Criterios de avaliación	87
9.9.3.2 Mínimos esixibles	88
9.9.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación	88
9.9.3.4 Criterios de cualificación	89
9.9.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	92
9.9.5 Medidas de recuperación	92
9.9.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios	92
9.9.5.2 Probas extraordinarias	93
9.9.6 Recursos didácticos	93
9.10 Curso: 6º de grao profesional	94
9.10.1 Obxectivos	94
9.10.2 Contidos	94
9.10.3 Avaliación	95
9.10.3.1 Criterios de avaliación	95
9.10.3.2 Mínimos esixibles	96
9.10.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación	96
9.10.3.4 Criterios de cualificación	97
9.10.4 Medidas de recuperación	100
9.10.4.1 Procedementos de recuperación ordinarios	100
9.10.4.2 Probas extraordinarias	100
9.10.5 Recursos didácticos	100
10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica	102
11. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento	103
12. ANEXOS	104

12.1 Probas de acceso 1º de grao profesional	104
12.1.1 Contidos	104
12.1.2 Criterios de avaliación	104
12.1.3 Criterios de cualificación.....	104
12.2 Probas de acceso a outros cursos.....	105
12.2.1 Contidos	105
12.2.2 Criterios de avaliación	106
12.2.3 Criterios de cualificación.....	106
12.3 Premios Fin de Grao	106
12.3.1 Contidos da proba	106
12.3.2 Criterios de avaliación	107
12.3.3 Criterios de cualificación.....	107
12.4 Folla de calibración para audicións e/ou probas instrumentais	108

1. Introducción

A presente Programación Didáctica de trombón está baseada na secuenciación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación ao longo dos catro cursos do grao elemental e dos seis de que consta o grao profesional, e foi realizada polo profesorado do departamento de Trombón de acordo co currículo oficial vixente para a materia e co proxecto educativo do centro, como así establecen os artigos 5º e 10º do capítulo II dos Decretos 198/2007 e 203/2007, do 27 de setembro, respectivamente.

Este documento inclúe, ademais dos obxectivos e contidos, a metodoloxía que se vai a seguir (indicando materiais e recursos didácticos que se empregarán), a avaliación e os seus tipos, procedementos e ferramentas (tanto da aprendizaxe coma da ensinanza e da propia programación), a atención á diversidade, e outras informacións que consideramos de interese e necesidade para levar a cabo o proceso de ensinanza-aprendizaxe.

Entendemos esta programación didáctica como un instrumento flexible, que permite adaptarse ás circunstancias concretas do alumnado en cada momento do seu proceso de aprendizaxe, pero ao mesmo tempo, tamén como marco de referencia que lle dá forma á nosa ensinanza garantizando que aqueles alumnos e alumnas dun mesmo nivel, e incluso con diferente profesorado, poidan acceder a unha ensinanza que favoreza a consecución dunhas competencias mínimas equiparables.

1.1 Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

- **ORDE do 29 de setembro de 2015** pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensanzas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.
- **DECRETO 229/2011**, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.
- **CIRCULAR 15/2011** da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.
- **ORDE do 4 de agosto de 2011** pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento

Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.

- **DECRETO 223/2010**, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.
- **ORDE do 28 de xullo de 2008**, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.
- **CIRCULAR 21/2008** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se regula a avaliación e cualificación dos alumnos e das alumnas que cursan as ensinanzas elementais de música e danza dispostas nos decretos 196/2007, do 20 de setembro e 198/2007, do 27 de setembro, polos que se establece a ordenación das ensinanzas de grao elemental de danza e de música, respectivamente.
- **ORDE do 8 de febreiro de 2008**, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.
- **DECRETO 198/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música. DOG do 25 de outubro de 2007.
- **DECRETO 203/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.
- **CIRCULAR 9/2007** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

1.2 Características do centro

O CMUS Profesional de Lalín é un Conservatorio de Música Municipal encadrado dentro dun Patronato Cultural. O Conservatorio atópase nun edificio situado ao noreste da vila de Lalín, na zona escolar denominada rúa da Banda de Música de Lalín nº 10. A rúa do Centro é unha rúa morta, sen saída, que dá acceso ao IES Ramón Mª Aller Ulloa e ao Parque do Pontiñas.

O edificio que alberga ao CMUS Profesional de Lalín é o Auditorio Municipal de Lalín. Este edificio divídese en dúas zoas de aulas diferenciadas divididas pola

Sala “Tuno Valdés”. O Centro conta con dúas zonas de aulas, dous auditorios, biblioteca, zona de oficinas, cabinas de estudo, etc. O edificio está compartido con outras asociacións e diversas actividades culturais

Lalín está situado na Comarca do Deza, corazón de Galicia, nunha zoa de ampla influencia musical, rodeado por Concellos con numerosas bandas de música.

O horario do CMUS é de tarde, durante o curso escolar é dende as 15:30 ata as 22:00 horas.

1.3 Características do alumnado

O centro conta cunha media de 175 alumnos e alumnas, variando a súa procedencia segundo a idade e o curso que realizan. Así, a maioría dos alumnos do grao elemental pertencen ao concello de Lalín, agás algúns que veñen para cursar especialidades como piano. No Grao Profesional atopámonos con alumnos de Concellos próximos como Silleda, Agolada, Chantada, Antas de Ulla, etc.

Un feito que condiciona a permanencia no CMUS dos alumnos é o momento no que acoden á Universidade, provocando o maior número de baixas entre o alumnado, posto que se teñen que desprazar a vivir lonxe.

Hai que destacar a importancia das bandas de música na nosa zoa de influencia, feito que condiciona a elección do instrumento e o interese polo estudo do mesmo.

As principais motivacións para o estudo neste Centro son:

- A obtención dun título que lles abra saídas profesionais, e que posibilite a continuidade de estudos no grao superior de música.
- A calidade da ensinanza.
- A ubicación do Conservatorio.

As expectativas de futuro do alumnado varían segundo o grao no que se atopan: os/as alumnos/as de grao elemental teñen como principal obxectivo obter unha formación que lles permita gozar da música e poder continuar os seus estudos. O alumnado do grao profesional manifesta as súas preferencias por dedicarse á docencia e á práctica instrumental (orquestra, banda, coro, cámara, solista, etc.), e, se cadra, continuar os seus estudos nun Conservatorio Superior de Música.

No estudo individual do alumnado resalta o esforzo, a análise do repertorio e a comprensión do mesmo. Como gran problema sobresa a falta de tempo, especialmente no grao profesional, debido á gran cantidade de horas que o alumnado pasa no seu centro de ensinanza obrigatoria. Outros problemas son a falta de organización, de constancia e concentración no estudo.

O clima existente entre o alumnado e o profesorado do centro é óptimo, sendo este un dos valores máis apreciados por ambas partes.

É de destacar que as preferencias do alumnado no seu tempo de lecer, sigan

relacionadas coa música, debido á importancia que dan á asistencia a concertos ou á escoita da mesma na casa.

Como conclusión, extraemos que ao ser este un centro de ensinanzas artísticas o grao de satisfacción do alumnado co centro é alto, por non ser obrigatorios os devanditos estudos.

2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais

2.1 Grao elemental

O artigo 2º do capítulo I do Decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música, indica que a finalidade deste grao é promover a autonomía do alumnado para que a súa capacidade de expresión musical adquira a calidade artística necesaria que permita acceder ao grao profesional.

Esta finalidade acadaríase coa consecución dos obxectivos ou capacidades ao longo dos catro cursos dos que consta o grao elemental e que o artigo 3º do capítulo I do mesmo Decreto enumera:

- a) Apreciar a importancia da música como linguaxe artística e medio de expresión cultural dos pobos e das persoas.
- b) Expresarse con sensibilidade musical e estética para interpretar a música de diferentes épocas e estilos, gozar con ela e enriquecer as propias posibilidades de comunicación e de realización persoal.
- c) Coñecer e valorar a importancia da respiración e do dominio do propio corpo no desenvolvemento da técnica instrumental, da calidade do son e da interpretación.
- d) Relacionar os coñecementos musicais coas características da escritura e da literatura do instrumento da especialidade, coa finalidade de adquirir as bases que permitan desenvolver a interpretación artística.
- e) Interpretar en público, coa necesaria seguridade en si mesmo, para vivir a música como medio de comunicación.
- f) Interpretar música en grupo habituándose a escoitar outras voces ou instrumentos, e adaptarse harmonicamente ao conxunto.
- g) Ser consciente da importancia do traballo individual e adquirir a capacidade de escoitarse e ser crítico consigo mesmo.
- h) Valorar o silencio como elemento indispensable para o desenvolvemento da concentración, a audición interna e o pensamento musical.
- i) Ser consciente da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- j) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

2.2 Grao Profesional

O Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música, indica no artigo 2º que a

súa finalidade é proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música, ordenándose en catro funcións básicas: formativa, orientadora, profesionalizadora e preparatoria para estudos posteriores.

Esta finalidade acádase ao longo dos seis cursos dos que consta este grao coa consecución dos seguintes obxectivos que aparecen enumerados no artigo 3º do mesmo Decreto:

- a) Habituarase a escoitar música e establecer un concepto estético que permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- b) Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
- c) Analizar e valorar a calidade da música.
- d) Coñecer os valores da música e optar polos aspectos xurdidos dela máis axeitados para o desenvolvemento persoal.
- e) Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o gozo da música.
- f) Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.
- g) Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.
- h) Tomar conciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.

Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais

A diferenza do Decreto 198/2007, que establece a ordenación do currículo das ensinanzas elementais, no Decreto 203/2007 de ordenación das ensinanzas profesionais recóllense no artigo 6º os obxectivos específicos destas, que serán desenvolvidos de xeito máis concreto no currículo de cada materia e que citaremos nos seguintes apartados deste mesmo punto.

Estes obxectivos específicos ou capacidades que deben ser adquiridos polo alumnado do grao profesional das ensinanzas de música son:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exigencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.
- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.
- l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de trombón

4.1 Grao elemental da materia de trombón

No Anexo II do Decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música, establécense os obxectivos, contidos e criterios de avaliación sobre os que se basa a presente programación.

4.2 Grao profesional da materia de trombón

En canto aos elementos curriculares do grao profesional que serviron de base para a elaboración desta programación, estes pódense consultar no Anexo II do Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música.

5. Metodoloxía

Pola propia natureza da ensinanza do trombón, ao ter unha maior carga de traballo individual, as técnicas de ensinanza serán individuais e activas, e o método a empregar será a autoaprendizaxe guiada, onde o profesor en cada clase orientará e motivará ao alumnado para a busca, procesamento e aplicación da información necesaria, así como a aprendizaxe por proxectos, xa que estes coñecementos que adquirirá poranse en práctica nas metas ou proxectos establecidos, desde a preparación de obras e estudos hasta un programa de concerto.

Para dar reposta a todo o anterior, e de xeito xeral, as estratexias metodolóxicas adaptaranse á madurez do alumnado e aos factores contextuais da clase, como son o tempo dispoñible e os espazos e recursos cos que se conte.

5.1 Principios metodolóxicos

Os principios que rixen a elaboración desta programación didáctica dotándoa de coherencia e sentido son:

- **Actividade:** O carácter instrumental da especialidade de trombón require da práctica, polo que o principio de que as cousas se aprenden facéndolas vai implícito na nosa ensinanza.
- **Autonomía:** Cada alumno/a será orientado nas súas clases individuais e nos ensaios colectivos, ensinándolle a traballar de forma independente e a tomar decisións por si mesmo.
- **Creatividade:** Ao tratarse dunha ensinanza artística, toda actividade que realicemos tratará de estimular o pensamento e a imaxinación, buscando conseguir que os nosos alumnos non repitan soamente o que decimos e pedimos.
- **Individualización:** A nosa ensinanza da materia é individual a maior parte do tempo, algo que nos facilita que en cada clase se teña en conta a dimensión persoal e afectivo social de cada alumno ou alumna.
- **Flexibilidade e diversidade de estratexias didácticas:** Co fin de conseguir os obxectivos propostos poderemos realizar as adecuacións que fosen precisas na temporalización dos contidos.
- **Convivencia:** Nos casos en que as actividades da nosa ensinanza requiran de traballo en equipo fomentárase en todo momento un clima de cordialidade e respecto entre o alumnado.
- **Significación:** Esta será unha das vías de motivación que empregaremos, presentando o que se aprende como algo que será útil noutras situacións, que terá aplicación reais.

- **Interdisciplinariedade:** Buscaremos relacionar os contidos da nosa materia cos das outras materias do currículo que cursa o noso alumnado para dotalos dunha maior significación.

5.2 Métodos didácticos

Á hora de decidir os métodos didácticos para esta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes enfoques:

- **Modelo constructivista:** Tomando como idea principal que o coñecemento é unha construción persoal na que o/a alumno/a elabora significados propios a partir duns coñecementos previos, a través dunha actividade intelectual e práctica.
- **Aprendizaxe significativa:** Este modelo de aprendizaxe está moi relacionado co constructivista, xa que a adquisición de coñecemento polo alumno realízase construíndo sobre os seus propios esquemas, sumando información sobre a que xa ten, que lle será útil para aplicar noutras situacións.

Para que esto se produza, debemos ter en conta ao longo de toda actividade:

- a) Que o alumnado teña unha boa actitude, algo que se consegue facéndolle ver que o que están a facer ten sentido, é dicir ten unha razón, unha finalidade, así como fomentando o bo clima de clase, a autoconfianza, etc.
- b) Que o que se ensine presente unha estrutura lóxica dentro da materia, enfocando o traballo de forma globalizadora.
- c) Que as novas aprendizaxes se relacionen cos coñecementos previos, é dicir, os contidos deben ter significatividade psicolóxica.
- d) Que sexan conscientes da importancia do estudo individual, fomentando o interese e o respecto polo hábito de estudo e ensinándolles a maneira de que ese tempo sexa eficiente.

6. Atención á diversidade

A diversidade constitúe un valor que enriquece e diversifica a realidade, esixindo no plano educativo unha maior atención por parte do profesorado.

É un feito que os alumnos que acceden a un conservatorio presentan diferenzas individuais e non todos os alumnos aprenden ao mesmo ritmo nin teñen as mesmas capacidades, polo que será labor do profesorado adecuar a práctica docente ás necesidades e características do alumnado.

Para dar resposta á diversidade, desde a clase de trombón teremos en conta as seguintes pautas:

- Traballar con materiais abertos e flexibles, que plantexen diversas estratexias para o logro dos coñecementos.
- Ter en conta as diferenzas individuais e de grupo que se detectan na avaliación inicial: os intereses dos nenos, o contacto que tiveron coas actividades, as destrezas adquiridas, etc.
- Buscar orientación externa, de ser necesario, co propio centro como mediador.
- Respetar o ritmo de aprendizaxe de cada alumno.
- Diversificar as actividades para lograr os obxectivos.
- Plantexar actividades de diferente dificultade e integrar aos alumnos na máis apropiada ao seu nivel.
- Fomentar a pedagogía do éxito, é dicir, valorar os pequenos logros de cada un e considerar positivamente o seu proceso de aprendizaxe.
- Potenciar o traballo das actitudes para lograr o respecto de todos

A atención á diversidade constitúe un indicador moi positivo da saúde do noso sistema educativo, xa que un sistema que tamén intenta dar resposta a todos eses nenos e nenas con deficiencias a nivel persoal e con características cognoscitivas por encima da media, é un sistema educativo cercano ás necesidades reais do educando. Neste sentido a nosa programación didáctica intentará establecer os instrumentos necesarios, en consonancia cos outros documentos do centro, para lograr unha educación musical comprensiva e de calidade.

7. Temas transversais

A nosa materia tamén trata esta serie de elementos transversais que son abordados desde cada unha das diferentes materias que comprenden o currículo das ensinanzas de réxime especial de música, e que nos dan a oportunidade de reflexionar sobre a dimensión máis persoal da educación.

7.1 Educación en valores

Á hora de abordar a educación en valores seguiranse as seguintes consignas:

- A **educación ambiental** tratarémola a través do coidado pola produción excesiva de sons por parte do alumnado, a concienciación sobre contaminación acústica, e a través da importancia que se lle debe de dar ao silencio como marco de calquera actividade musical.
- En canto á **educación para a saúde**, abordarémola a través da práctica corporal, aprendendo a apreciar e valorar o propio corpo e as súas posibilidades de movemento, tendo en conta e incidindo sobre a educación postural e a adquisición dun correcto tono muscular. Ademáis, a música, polos seus compoñentes afectivos, fisiolóxicos e intelectuais, tamén incide de forma positiva no equilibrio persoal e anímico das persoas.
- No referente á **educación para a igualdade de sexos**, partiremos de que a música non está relacionada co sexo do alumnado, e de que toda actividade musical en grupo partirá do principio de integración, de colaboración e de respecto mutuo entre os integrantes da clase independentemente do sexo ao que pertenzan.
- A **educación para a paz e a tolerancia** traballarase a partir de pezas doutras culturas e das relacións que se establezan coas persoas da contorna.
- A **educación para o lecer** traballarase a partir do concepto productivo do ocio, a través da asistencia a concertos, audicións, recitais e outras actividades culturais, ademáis de fomentar a escoita de música e a lectura de libros relacionados co traballado en clase.
- En canto á **educación do consumidor** trataremos que o alumnado adquira unha actitude crítica ante o fenómeno musical, axudándolles a forxar un criterio á hora de decantarse por diferentes versións, e propiciando dese modo un aumento da súa capacidade de elección á hora de consumir música.
- Para rematar, a **educación moral e cívica** abordarémola ao ter presente o respecto ás normas e a necesidade da súa existencia como poden ser á hora de tocar en grupo: a entrada simultánea, o mantemento do plano sonoro adecuado, a actitude de escoita e

respeto aos demais... Todas estas normas estarían referidas aos compañeiros, ao material da aula, ao profesor, etc.

7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

Hoxe en día é difícil pensar nun modelo pedagóxico que non se complementa cos recursos tecnolóxicos, permitindo unha formación máis completa e posibilitando unha renovación na pedagogía e na didáctica. A educación ten que avanzar ao paso da sociedade co fin de enriquecerse mutuamente.

Coa aplicación das TIC's preténdese acadar os seguintes obxectivos:

- Desenvolver a autonomía persoal: A información proporcionada pola rede permite coñecer e contrastar un gran número de versións musicais e coñecer profesores e virtuosos das distintas especialidades instrumentais coa posibilidade de establecer contacto e obter asesoramento. Outro factor importante é que permite coñecer novas formas de emprego relacionadas co campo musical tan importantes de cara ó acceso a estudos superiores. O alumnado debe aprender a seleccionar a información recadada na rede e así tomar as súas propias decisións para continuar o seu proceso educativo e profesional.
- Coñecer a realidade musical actual: A través da rede o alumnado atópase en contacto coas novas de actualidade, ben a través de blogs de solistas e profesorado, de coaching musicais, gravacións recentes, e diferentes portais sobre programas de estudos no estranxeiro. O propio Centro, a través de aplicacións como *youtube*, *spotify* e *soundcloud*, difunde as súas actividades como audicións do alumnado, concertos e cursos.
- Aprender a manexar novas aplicacións informáticas musicais relacionadas coa edición da escritura musical, a gravación, a edición e a mestura de audio.

8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

Dentro da Sección II do Proxecto Educativo de Centro do noso conservatorio, referente ás normas de organización e funcionamento, e concretamente no título cuarto do capítulo 4, establécese que estas actividades se poderán clasificar en cursos e clases maxistras, audicións e outros.

O alumnado de trombón terá o dereito de asistir, aínda que non a obriga, ás actividades culturais e de promoción das ensinanzas que se organicen dende o Departamento de vento metal, agás nas audicións, onde si deberán participar.

A organización de todas as actividades extraordinarias e complementarias do conservatorio correspóndenlle, como norma xeral, ao Equipo de Actividades Culturais e á Vicedirección como coordinadora do dito equipo. Para todas estas actividades agás as audicións de aula (non sendo casos especiais que así o requiran), establecerase un plan de actuación que pode ser consultado no artigo 36º do título cuarto da sección do Proxecto Educativo do Centro anteriormente citado.

Estas actividades cumpren diversas funcións:

- Completar a formación dos alumnos.
- Servir de actividades de formación e avaliación.
- Dinamizar e implicar ao alumnado na vida cultural do centro e o seu entorno.
- Como factor de motivación.

Poderán ser organizadas polo departamento, de xeito interdisciplinar con outros departamentos ou en colaboración con outras institucións externas ao Centro. Serán programadas ao comezo do curso e consistirán en:

- Audicións, exposicións, proxeccións, concursos ou conferencias.
- Organización de agrupacións de alumnos.
- Intercambio con outros centros ou viaxes de estudos.
- Cursos de formación.
- Asistencia a concertos fora do centro.

8.1 Cursos e clases maxistras

Os cursos e clases maxistras a realizar, unha vez aprobados no seo do departamento correspondente trasladaranse ao Consello Escolar onde se debaterán, e se son autorizados pasarán a ter a consideración de actividades extraescolares ou complementarias do Centro.

No caso de que o Departamento teña algunha proposta, esta deberá ser tratada no mes de setembro e incluída na Programación Xeral Anual. As propostas posteriores a esta data, poderán terse en conta, sempre que sexan autorizadas polo Consello Escolar.

No caso de haber orzamento para as actividades, será o Consello Escolar quen estableza os criterios de distribución do mesmo.

Teranse sempre en conta as restriccións e recomendacións tanto da Consellería

da Educación como as que afectan directamente ao Concello de Lalín.

8.2 Audicións

Atendendo ao que se contempla nos currículos de Grao Elemental e de Grao Profesional, o departamento organizará audicións do alumnado que se celebrarán de forma continuada ao longo do curso. Ditas audicións serán públicas e se realizarán en tres períodos ao longo do curso, coordinadas pola Vicedirección. Solicitarase dos departamentos colaboración para a elaboración de calendarios coas propostas de datas para organizar as diferentes audicións ao longo do curso. Estas propostas serán estudadas pola Vicedirección para poder adxudicar datas, espazos e horarios definitivos.

O Departamento de Vento Metal organizará como mínimo tres audicións, que poderán ser tanto de aula como no auditorio do Centro, ao longo do curso nas que o alumnado deberá participar interpretando as obras programadas como mostra do traballo realizado na clase.

9. Secuenciación por cursos

A continuación desenvólvese a programación didáctica de trombón dos graos elemental e profesional por cursos.

9.1 Curso: 1º de grao elemental

9.1.1 Obxectivos

- Adoptar unha posición corporal saudable e natural á hora de tocar o trombón.
- Adquisición dunha boa coordinación entre a emisión do son e a man dereita.
- Controlar o aire mediante unha respiración natural e profunda.
- Obtención dunha embocadura axeitada ás características anatómicas da boca do alumno.
- Adquirir hábitos de estudo correctos e eficaces e mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado.
- Desenvolver a articulación do picado, así como as dinámicas máis básicas (F e P).
- Mostrar unha correcta coordinación entre vara e lingua.
- Interpretar un repertorio básico integrado por obras representativas de diferentes estilos, dunha dificultade acorde con este nivel.
- Desenvolver unha sensibilidade auditiva que permita o perfeccionamento continuo da calidade sonora e da afinación.

9.1.2 Contidos

- Explicación e desenvolvemento mediante exercicios da respiración diafragmática. Desenvolvemento da capacidade pulmonar.
- Explicación da embocadura e fortalecemento dos músculos faciais. Elección e estudo da boquilla.
- Exercicios de emisión coa boquilla.
- Colocación correcta do trombón. Estudos de emisión de son. O ligado o picado.
- Aprendizaxe das posicións do trombón, e práctica da relaxación e a coordinación motriz.
- Adquisición de hábitos de estudo correctos e eficaces.
- Traballo do rexistro medio do instrumento. Práctica dos harmónicos 2, 3 e 4 de cada posición. A afinación.
- Interpretación de pezas e fragmentos musicais sinxelos.
- Estudo dos recursos establecidos para o desenvolvemento conxunto e progresivo das capacidades técnicas e musicais do alumnado.

9.1.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.1.3.1 Criterios de avaliación

- Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas esixencias do nivel. Mediante este criterio preténdese avaliar o dominio da respiración e a postura evitando tensións innecesarias.
- Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada. Este criterio pretende valorar a capacidade do alumnado para manter unha correcta embocadura facendo un uso adecuado dos músculos faciais que interveñen na formación da mesma.
- Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio pretende verificar que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita progresar adecuadamente.
- Valorar o interese, a actitude e o comportamento nas clases. Este criterio pretende comprobar a concentración e a atención do alumnado nas explicacións do profesorado e nas actividades do centro.
- Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais sinxelos empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido. Este criterio pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.

- Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.

9.1.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programados no curso.

9.1.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.
- Como ferramentas de avaliación empregarase o caderno do profesorado, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folla de calibración que valorará a proba e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.1.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%

- Obras – 30%
- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
- Control das dinámicas e a articulación.
- Control do ritmo e claridade na dixitación.
- Grao de dificultade do repertorio.
- Calidade do son.
- Calidade da interpretación e corrección técnica.
- Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.
- **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:

9 – 10

- Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
- Gran control do son e a afinación.
- Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.
- Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
- Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
- Impecable uso das dinámicas e a articulación.
- Sentido comunicativo na interpretación.

7 – 8

- Interpretación realizada con seguridade.
- Bo control do son e a afinación.
- Tempo adecuado e mantido.
- Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
- Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
- Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
- Correcto uso das dinámicas e a articulación.

5 – 6

- Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
- Aceptable calidade de son e control da afinación.
- Tempo correcto e continuado.
- Limitacións no uso de recursos musicais
- Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
- Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
- Tecnicamente correcto.

4

- Interpretación insegura, sen continuidade.
- Erros na afinación e fallos na produción do son.
- Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
- Falta de fraseo, dinámica e articulación.
- Falta evidente de preparación das pezas.
- Dificultade para recuperarse dos erros.

- Tecnicamente incorrecto.
- **2 – 3**
- Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
- Serios erros de afinación e falta de control do son.
- Ausencia de detalles musicais
- Tecnicamente non adecuado.
- Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
- Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.

• **1**

- Non presenta traballo algún.

PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.

Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresaínte 5
Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixitación e articulación. Non resolve suficientemente as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente) Usa a columna do aire. Coordinación na dixitación e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans mellorable.	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente) En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixitación e articulación. En xeral, resolve as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral, unha posición adecuada de corpo e mans.	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente) Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixitación e articulación. Resolve moi ben as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.
Estilo,	É incapaz de superar	A interpretación está fora do estilo e carácter	A interpretación adáptase aceptablemente ao estilo e carácter da obra.	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra.	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade.

expresión e fraseo	mínimamente e as dificultades que a obra presenta.	da obra. Os matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
Fluidez, precisión rítmica, fidelidad e á partitura	É incapaz de superar mínimamente e as dificultades que a obra presenta.	Interpretación pouco fluida, tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa. Non respeta as indicacións da partitura.	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables, aínda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumple suficientemente e coas indicacións da partitura.	Mantén, en xeral, unha interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as indicacións da partitura.	Interpreta con fluidez, a un tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura. Toca de memoria.

9.1.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de

departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.1.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria nas datas correspondentes.

9.1.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba.
- O tempo de interpretación non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos de música para o alumnado de Grao Elemental.

9.1.5.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

9.1.6 Recursos didácticos

Trombón 1º Grao Elemental

- Método para Trombón Tenor - B. Slokar (Ed. Marc Reift)
- Libro trombón 1 – Essential Elements (Ed. Hal Leonard)
- Aprende Tocando o Trombón e o Bombardino - Peter Wastall (Ed. Mundimúsica) (Páginas 1–23)
- Método para Trombón - Look, Listen and Learn 1 (Ed. Dehaske)

Pezas con acompañamento de piano, das cales o profesor seleccionará, como mínimo, unha por trimestre segundo as características do alumno/a:

- Pour la Promotion - Willy van Dorsselaer
- Dúos clásicos de Trombón y Piano – Javier Marcó

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren máis adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.2 Curso: 2º de grao elemental

9.2.1 Obxectivos

- Adoptar unha posición corporal para que permita respirar con naturalidade.
- Adoptar unha correcta colocación do instrumento
- Coñecer a importancia dos conceptos de respiración e relaxación, e aplicalos a práctica instrumental.
- Consolidar progresivamente a formación da embocadura, así como a correcta colocación da boquilla.
- Mellorar a emisión e o control do son, así como a súa calidade.
- Mellorar a colocación das posicións, tendo en conta o concepto de afinación e mostrar unha correcta coordinación entre vara e lingua.
- Progresar no dominio do picado e iniciar o estudo do ligado en posicións fixas (flexibilidade).
- Coñecer as tonalidades mais sinxelas e ampliar o uso das dinámicas.
- Dominar o rexistro ata o 5º harmónico como mínimo.
- Desenvolver a memoria musical e a lectura a primeira vista.
- Interpretar un repertorio sinxelo adecuado ó nivel.

9.2.2 Contidos

- Práctica dos exercicios de inspiración-expiración.
- A correcta posición corporal e do instrumento.
- Exercicios para desenvolver a embocadura e mellorar a emisión do son coa boquilla e o trombón. A relaxación.
- A coordinación motriz e a colocación das posicións. A afinación.
- Estudo das articulacións: picado e iniciación ó ligado en posición fixa.
- Traballo do rexistro medio do instrumento, como mínimo dende o 2º ata o 5º harmónico de cada posición.
- Aprendizaxe de escalas sinxelas (Do M – Sib M).
- Desenvolvemento da memoria musical e a lectura a vista.
- Adquisición de hábitos de estudo adecuados.
- Estudo dos recursos establecidos para o desenvolvemento conxunto e progresivo das capacidades técnicas e musicais do alumnado.

9.2.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán

valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.2.3.1 Criterios de avaliación

- Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel. Mediante este criterio preténdese avaliar o dominio da respiración e a postura evitando tensións innecesarias.
- Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada. Este criterio pretende valorar a capacidade do alumnado para manter unha correcta embocadura facendo un uso adecuado dos músculos faciais que interveñen na formación da mesma.
- Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio pretende verificar que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita progresar adecuadamente.
- Valorar o interese, a actitude e o comportamento nas clases. Este criterio pretende comprobar a concentración e a atención do alumnado nas explicacións do profesorado e nas actividades do centro.
- Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais sinxelos empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido. Este criterio pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.
- Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.

- Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.

9.2.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpxos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programados no curso.

9.2.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.
- Como ferramentas de avaliación empregarase o caderno do profesorado, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folia de calibración que valorará a proba e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.2.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%
- Obras – 30%

- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
- Control das dinámicas e a articulación.
- Control do ritmo e claridade na dixitación.
- Grao de dificultade do repertorio.
- Calidade do son.
- Calidade da interpretación e corrección técnica.
- Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.

• **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:

9 – 10

- Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
- Gran control do son e a afinación.
- Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.
- Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
- Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
- Impecable uso das dinámicas e a articulación.
- Sentido comunicativo na interpretación.

7 – 8

- Interpretación realizada con seguridade.
- Bo control do son e a afinación.
- Tempo adecuado e mantido.
- Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
- Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
- Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
- Correcto uso das dinámicas e a articulación.

5 – 6

- Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
- Aceptable calidade de son e control da afinación.
- Tempo correcto e continuado.
- Limitacións no uso de recursos musicais
- Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
- Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
- Tecnicamente correcto.

4

- Interpretación insegura, sen continuidade.
- Erros na afinación e fallos na produción do son.
- Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
- Falta de fraseo, dinámica e articulación.
- Falta evidente de preparación das pezas.
- Dificultade para recuperarse dos erros.
- Tecnicamente incorrecto.

• 2 – 3

- Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
- Serios erros de afinación e falta de control do son.
- Ausencia de detalles musicais
- Tecnicamente non adecuado.
- Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
- Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.

• 1

- Non presenta traballo algún.

PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.

Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresáinte 5
Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixitación e articulación. Non resolve suficientemente as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente). Usa a columna do aire. Coordinación na dixitación e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans mellorable.	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente). En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixitación e articulación. En xeral, resolve as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral, unha posición adecuada de corpo e mans.	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente). Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixitación e articulación. Resolve moi ben as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.
Estilo,	É incapaz de superar mínimamente as	A interpretación está fora do estilo e carácter da obra.	A interpretación adáptase aceptablemente ao estilo e carácter da obra. Matices	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra. Matices	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade. Matices

expresión e fraseo	dificultades que a obra presenta.	Os matices dinámicos (intensidade) e agóricos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	dinámicos (intensidade) e agóricos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	dinámicos (intensidade) e agóricos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	dinámicos (intensidade) e agóricos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
Fluidez, precisión rítmica, fidelidad e á partitura	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Interpretación pouco fluida, tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa. Non respeta as indicacións da partitura.	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables, aínda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumpre suficientemente e coas indicacións da partitura.	Mantén, en xeral, unha interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as indicacións da partitura.	Interpreta con fluidez, a un tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura. Toca de memoria.

9.2.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de todas as materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.2.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria nas datas correspondentes.

9.2.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba.
- O tempo de interpretación non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos de música para o alumnado de Grao Elemental.

9.2.5.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

9.2.6 Recursos didácticos

Trombón 2º de Grao Elemental

- Método para Trombón Tenor - B. Slokar (Ed. Marc Reift) (ata ReM)
- Libro de Trombón 1 – Essential Elements (Ed. Hal Leonard)
- Aprende Tocando o Trombón e o Bombardino - Peter Wastall (Ed. Mundimúsica) (páginas 24-41).
- Método para Trombón - Look, Listen and Learn 1 (Ed. Dehaske)

Pezas con acompañamento de piano, das cales o profesor seleccionará, como mínimo, unha por trimestre segundo as características do alumno/a:

- Wishbone ----- C. Barratt
- Trombonica ----- Ch. Dachez
- Dúos clásicos de Trombón e Piano – Javier Marcó
- Serenata ----- A. Diabelli (Aprende tocando)
- Andante ----- C. Gurlitt (Aprende tocando)

- A Longchamp ----- Dorsselaer

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.3 Curso: 3º de grao elemental

9.3.1 Obxectivos

- Consolidar unha correcta posición corporal, así como unha óptima colocación do instrumento que permita un uso adecuado da respiración.
- Controlar a respiración e a relaxación, e aplicalas adecuadamente na práctica instrumental.
- Controlar a embocadura mantendo a relaxación, de forma que permita unha boa emisión, afinación e flexibilidade do son.
- Mostrar unha correcta coordinación motriz e unha mellor colocación da vara no referente a afinación.
- Adquirir os reflexos necesarios para corrixir a afinación e manter a calidade e igualdade do son en todos os rexistros, tanto na práctica individual como en conxunto.
- Progresar no dominio das articulacións: picado e legato.
- Dominar o rexistro ata o 6º harmónico como mínimo e ampliar o uso das dinámicas.
- Desenvolver a memoria musical e a lectura a primeira vista.
- Interpretar un repertorio básico adecuado o nivel.

9.3.2 Contidos

- A relación entre postura, respiración e relaxación na práctica do instrumento.
- Exercicios para desenvolver a embocadura e mellorar a emisión do son coa boquilla e o trombón. A relaxación e a calidade do son.
- A coordinación motriz e a colocación e movemento da vara. A afinación.
- Estudo das articulacións: picado e legato. A flexibilidade.
- Traballo do rexistro medio do instrumento, como mínimo dende o 2º ata o 6º harmónico de cada posición.
- Ampliación do estudo das dinámicas e o seu uso no traballo de conxunto.
- Aprendizaxe de escalas maiores, menores e arpexos en tonalidades ata tres alteracións.
- Adestramento progresivo da memoria musical e a lectura a vista.
- Adquisición de hábitos de estudo adecuados.
- Estudo dos recursos establecidos para o desenvolvemento conxunto e progresivo das capacidades técnicas e musicais do alumnado.

9.3.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de

reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.3.3.1 Criterios de avaliación

- Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel. Mediante este criterio pretendese avaliar o dominio da respiración e a postura evitando tensións innecesarias.
- Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada. Este criterio pretende valorar a capacidade do alumnado para manter unha correcta embocadura facendo un uso adecuado dos músculos faciais que interveñen na formación da mesma.
- Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio pretende verificar que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita progresar adecuadamente.
- Valorar o interese, a actitude e o comportamento nas clases. Este criterio pretende comprobar a concentración e a atención do alumnado nas explicacións do profesorado e nas actividades do Centro.
- Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido. Este criterio pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.
- Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a

articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.

- Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.
- Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., a dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común.

9.3.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programados no curso.

9.3.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.
- Como ferramentas de avaliación empregarase o caderno do profesorado, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folia de calibración que valorará a proba e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.3.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%
- Obras – 30%
- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
- Control das dinámicas e a articulación.
- Control do ritmo e claridade na dixitación.
- Grao de dificultade do repertorio.
- Calidade do son.
- Calidade da interpretación e corrección técnica.
- Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.

• **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:

9 – 10

- Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
- Gran control do son e a afinación.
- Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.
- Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
- Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
- Impecable uso das dinámicas e a articulación.
- Sentido comunicativo na interpretación.

7 – 8

- Interpretación realizada con seguridade.
- Bo control do son e a afinación.
- Tempo adecuado e mantido.
- Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
- Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
- Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
- Correcto uso das dinámicas e a articulación.

5 – 6

- Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
- Aceptable calidade de son e control da afinación.
- Tempo correcto e continuado.
- Limitacións no uso de recursos musicais
- Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
- Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
- Tecnicamente correcto.

4

- Interpretación insegura, sen continuidade.

- Erros na afinación e fallos na produción do son.
- Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
- Falta de fraseo, dinámica e articulación.
- Falta evidente de preparación das pezas.
- Dificultade para recuperarse dos erros.
- Tecnicamente incorrecto.
- **2 – 3**
- Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
- Serios erros de afinación e falta de control do son.
- Ausencia de detalles musicais
- Tecnicamente non adecuado.
- Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
- Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.
- **1**
- Non presenta traballo algún.

PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.

Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresaínte 5
Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixitación e articulación. Non resolve suficientemente as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente) Usa a columna do aire. Coordinación na dixitación e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans mellorable.	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente) En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixitación e articulación. En xeral, resolve as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral unha posición adecuada de corpo e mans.	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente) Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixitación e articulación, Resolve moi ben as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.
			A interpretación		

Estilo, expresión e fraseo	É incapaz de superar mínimamente e as dificultades que a obra presenta.	A interpretación está fora do estilo e carácter da obra. Os matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	adáptese aceptablemente e ao estilo e carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
Fluidez, precisión rítmica, fidelidad e á partitura	É incapaz de superar mínimamente e as dificultades que a obra presenta.	Interpretación pouco fluida, tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa. Non respeta as indicacións da partitura.	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables, aínda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumple suficientemente e coas indicacións da partitura.	Mantén, en xeral, unha interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as indicacións da partitura.	Interpreta con fluidez, a un tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura. Toca de memoria.

9.3.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de todas as materias do curso actual. O profesorado tutor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta ó seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha

cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.3.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria nas datas correspondentes.

9.3.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba
- O tempo de interpretación non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos de música para o alumnado de Grao Elemental.

9.3.5.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

9.3.6 Recursos didácticos

Trombón 3º de Grao Elemental

- Aprende Tocando o Trombón e o Bombardino - Peter Wastall (Ed. Mundimúsica) (páginas 42-64)
- Método para Trombón - Look, Listen and Learn 2 (Ed. Dehaske)
- Supplementary studies – R. M. Endresen
- A flexibilidade – B. Slokar
- Estudos en legato – R. H. Fink
- Estudos de fraseo – J. Cimera

Pezas con acompañamento de piano, das cales o profesor seleccionará, como mínimo, unha por trimestre segundo as características do alumno/a:

- Le Grand Duc ----- Dorsselaer
- Caprice Médiéval – Jacques Barat
- Adagio - Mozart
- Mazurka ----- Rimsky-Korsakov
- Sarabande ----- Gagnebin
- Panis Angelicus ----- C. Franc

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.4 Curso: 4º de grao elemental

9.4.1 Obxectivos

- Consolidar unha correcta posición corporal, así como unha óptima colocación do instrumento que permita un uso adecuado da respiración.
- Controlar o aire mediante a respiración diafragmática, a relaxación e os músculos que forman a embocadura, de maneira que posibilite unha correcta emisión, afinación, articulación e flexibilidade do son.
- Coñecer e usar adecuadamente os reflexos necesarios para corrixir a afinación e manter a calidade e igualdade do son en todos os rexistros.
- Coñecer as características e posibilidades técnicas e sonoras do trombón dentro deste nivel, e saber utilizalas, tanto individualmente como en conxunto.
- Demostrar unha sensibilidade auditiva que permita o control permanente da afinación e o perfeccionamento da calidade do son.
- Desenvolver a memoria musical e a lectura a vista.
- Interpretar un repertorio de obras de diversos estilos adecuado o nivel.

9.4.2 Contidos

- A relación entre postura, respiración e relaxación na práctica do instrumento. Desenvolvemento da capacidade pulmonar.
- Fortalecemento da embocadura e control da relaxación na emisión do son coa boquilla e o trombón. Estudo da boquilla.
- Desenvolvemento da sensibilidade auditiva que permita percibir e obter un son de calidade e unha correcta afinación.
- Estudo da emisión, as articulacións e as dinámicas.
- Desenvolvemento da flexibilidade coa práctica de intervalos ligados e picados, incluíndo o traballo de posicións fixas.
- Aprendizaxe de escalas maiores, menores e arpexos en todas as tonalidades, dentro dos niveis de dificultade (velocidade e tesitura) adecuados para o control da afinación e o son.
- Iniciación á comprensión das estruturas musicais (temas, frases, seccións, etc.) cara a unha interpretación máis consciente do repertorio adecuado a este nivel.
- Adestramento progresivo da memoria e a lectura a vista.
- Adquisición de hábitos de estudo adecuados.
- Práctica de conxunto.
- Estudo dos recursos establecidos para o desenvolvemento conxunto e progresivo das capacidades técnicas e musicais do alumnado.

9.4.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.4.3.1 Criterios de avaliación

- Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel. Mediante este criterio pretendese avaliar o dominio da respiración e a postura evitando tensións innecesarias.
- Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada. Este criterio pretende valorar a capacidade do alumnado para manter unha correcta embocadura facendo un uso adecuado dos músculos faciais que interveñen na formación da mesma.
- Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio pretende verificar que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita progresar adecuadamente.
- Valorar o interese, a actitude e o comportamento nas clases. Este criterio pretende comprobar a concentración e a atención do alumnado nas explicacións do profesorado e nas actividades do centro.
- Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido. Este criterio pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.

- Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.
- Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.
- Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común.
- Describir logo dunha audición os trazos característicos das obras escoitadas. Con este criterio, preténdese avaliar a capacidade para percibir e relacionar cos coñecementos adquiridos os aspectos esenciais de obras que o alumnado poida entender segundo o seu nivel de desenvolvemento cognitivo e afectivo, aínda que non as interprete por seren novas para el ou por resultaren aínda inabordables pola súa dificultade técnica.

9.4.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpxos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programados no curso.

9.4.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno do profesorado, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folla de calibración que valorará a proba e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.4.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%
- Obras – 30%
- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
- Control das dinámicas e a articulación.
- Control do ritmo e claridade na ditiación.
- Grao de dificultade do repertorio.
- Calidade do son.
- Calidade da interpretación e corrección técnica.
- Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.

• **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:

9 – 10

- Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
- Gran control do son e a afinación.
- Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.
- Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
- Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
- Impecable uso das dinámicas e a articulación.
- Sentido comunicativo na interpretación.

7 – 8

- Interpretación realizada con seguridade.
- Bo control do son e a afinación.
- Tempo adecuado e mantido.
- Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
- Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
- Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
- Correcto uso das dinámicas e a articulación.

• **5 – 6**

- Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
- Aceptable calidade de son e control da afinación.
- Tempo correcto e continuado.
- Limitacións no uso de recursos musicais
- Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
- Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
- Tecnicamente correcto.

• **4**

- Interpretación insegura, sen continuidade.
- Erros na afinación e fallos na produción do son.
- Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
- Falta de fraseo, dinámica e articulación.
- Falta evidente de preparación das pezas.
- Dificultade para recuperarse dos erros.
- Tecnicamente incorrecto.

• **2 – 3**

- Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
- Serios erros de afinación e falta de control do son.
- Ausencia de detalles musicais
- Tecnicamente non adecuado.
- Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
- Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.

• **1**

- Non presenta traballo algún.

PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.

Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresaínte 5
Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixitación e articulación. Non resolve suficientemente	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente) Usa a columna do aire. Coordinación na dixitación e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente) En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixitación e articulación. En xeral, resolve as dificultades	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente) Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixitación e articulación. Resolve moi ben

		as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans mellorable.	técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral unha posición adecuada de corpo e mans.	as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.
Estilo, expresión e fraseo	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	A interpretación está fora do estilo e carácter da obra. Os matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	A interpretación adáptase aceptablemente ao estilo e carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
Fluidez, precisión rítmica, fidelidade á partitura	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Interpretación pouco fluida, tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa.	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables, aínda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumple	Mantén, en xeral, unha interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as	Interpreta con fluidez, a un tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura.

		Non respeta as indicacións da partitura.	suficientement e coas indicacións da partitura.	indicacións da partitura.	Toca de memoria.
--	--	--	---	---------------------------	------------------

9.4.4 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria nas datas correspondentes.

9.4.4.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba
- O tempo de interpretación non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos de música para o alumnado de Grao Elemental.

9.4.4.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

9.4.5 Recursos didácticos

Trombón 4º de Grao Elemental

- A flexibilidade – B. Slokar
- Método para Trombón - Look, Listen and Learn 2 (Ed. Dehaske)
- Método completo para Trombón – Arban (Ed. Carl Fischer)
- Supplementary studies – R. M. Endresen
- Estudos de fraseo – J. Cimerá

Pezas con acompañamento de piano, das cales o profesor seleccionará, como mínimo, unha por trimestre segundo as características do alumno/a:

- Cantilena ----- Haendel
- The King of love my shepherd is – Ch. Gounod
- Introduction et Allegro Martial ----- Dorsselaer

- Aprés un reve ----- Fauré
- Trombonaria ----- J. Brouquieres
- Priere ----- R. Clerissé
- Badinage ----- P. Lawrence

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren máis adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.5 Curso: 1º de grao profesional

9.5.1 Obxectivos

- Empregar de forma correcta a respiración e a proxección da columna de aire, mantendo o control da relaxación.
- Mellorar permanentemente o dominio da técnica, de forma que permita o control da calidade e igualdade sonora en todo o rexistro do trombón.
- Manter un control permanente da afinación, adquirindo progresivamente a autonomía necesaria para corríxila adecuadamente.
- Adquirir un maior dominio das diversas articulacións e da flexibilidade en todo o rexistro do trombón.
- Perfeccionar o traballo sobre todas as tonalidades engadindo progresivamente maior grao de dificultade (velocidade, articulación, etc.).
- Aprender a utilizar a técnica e os coñecementos adquiridos para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: articulación, fraseo, dinámica e agógica.
- Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria e a lectura a vista.
- Interpretar un repertorio de obras de diferentes épocas e estilos, dunha dificultade adecuada a este nivel.
- Practicar a música de conxunto en formacións de diversa configuración, desempeñando papeis diferentes en obras dunha dificultade acorde co nivel.

9.5.2 Contidos

- Control da respiración, a columna de aire e a relaxación.
- Ampliación progresiva dos rexistros agudos e graves. O transpositor.
- Perfeccionamento do son. Controlar a igualdade sonora e tímbrica nos diferentes rexistros.
- Control da afinación, con especial atención no rexistro agudo.
- Profundar no traballo das articulacións: estudo dos diferentes signos e as súas variantes.
- Estudo da flexibilidade, e das escalas maiores, menores e arpexos en todas as tonalidades, engadindo gradualmente maiores dificultades en canto a velocidade, dinámicas, articulacións, etc.
- Estudo de literatura solista do trombón adecuada a este nivel.
- Traballo progresivo dos elementos que interveñen no fraseo musical: liña, cor e expresión.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria e da lectura á vista.
- Práctica de conxunto en formacións de diversos tipos.
- Manter hábitos de estudo correctos e adecuados a este nivel.

9.5.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.5.3.1 Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exigencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.
- Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura á primeira vista así como a súa desenvolvemento para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.

- Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación. Mediante este criterio preténdese avaliar a interpretación pública dunha obra.
- Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en qué medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.

9.5.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programados no curso.

9.5.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno do profesorado, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folla de calibración que valorará a proba e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.5.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%
- Obras – 30%
- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
- Control das dinámicas e a articulación.
- Control do ritmo e claridade na dixitación.
- Grao de dificultade do repertorio.
- Calidade do son.
- Calidade da interpretación e corrección técnica.
- Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.
- **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:
9 – 10
 - Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
 - Gran control do son e a afinación.
 - Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.
 - Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
 - Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
 - Impecable uso das dinámicas e a articulación.
 - Sentido comunicativo na interpretación.
- **7 – 8**
 - Interpretación realizada con seguridade.
 - Bo control do son e a afinación.
 - Tempo adecuado e mantido.
 - Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
 - Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
 - Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
 - Correcto uso das dinámicas e a articulación.
- **5 – 6**
 - Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
 - Aceptable calidade de son e control da afinación.
 - Tempo correcto e continuado.
 - Limitacións no uso de recursos musicais
 - Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
 - Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
 - Tecnicamente correcto.

- **4**
- Interpretación insegura, sen continuidade.
- Erros na afinación e fallos na produción do son.
- Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
- Falta de fraseo, dinámica e articulación.
- Falta evidente de preparación das pezas.
- Dificultade para recuperarse dos erros.
- Tecnicamente incorrecto.
- **2 – 3**
- Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
- Serios erros de afinación e falta de control do son.
- Ausencia de detalles musicais
- Tecnicamente non adecuado.
- Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
- Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.
- **1**
- Non presenta traballo algún.

PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.

Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresaínte 5
Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixitación e articulación. Non resolve suficientemente as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente) Usa a columna do aire. Coordinación na dixitación e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente) En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixitación e articulación. En xeral, resolve as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral unha posición adecuada de corpo e mans.	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente) Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixitación e articulación, Resolve moi ben as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.

			mellorable.		
Estilo, expresión e fraseo	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	A interpretación está fora do estilo e carácter da obra. Os matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	A interpretación adáptase aceptablemente ao estilo e carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
Fluidez, precisión rítmica, fidelidade á partitura	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Interpretación pouco fluida, tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa.	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables, aínda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumple	Mantén, en xeral, unha interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as	Interpreta con fluidez, a un tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura.

		Non respeta as indicacións da partitura.	suficientement e coas indicacións da partitura.	indicacións da partitura.	Toca de memoria.
--	--	--	---	---------------------------	------------------

9.5.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.5.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria nas datas correspondentes.

9.5.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba
- O tempo de interpretación non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos de música para o alumnado de grao profesional.

9.5.5.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou

pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.5.6 Recursos didácticos

Trombón 1º de Grao Profesional

- A flexibilidade – B. Slokar
- Método completo para Trombón – Arban (Ed. Carl Fischer)
- Estudos en legato – R. H. Fink
- 30 recreacións en forma de estudos – G. Pichaureau

Repertorio de obras das que o profesor seleccionará, como mínimo, unha cada trimestre segundo as características do alumno/a:

- Sonata nº 1 ----- J. E. Galliard
- Honor and Arms – G. F. Handel
- Paprika – Paolo Baratto
- Suite de Danses ----- J. Pezel
- Air from Suite No.3 in D ----- Bach
- Aria et minuetto ----- Borderes - Naulais
- Sang Till Lotta ----- J. Sandstrom
- Badinage ----- P. Lawrence

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.6 Curso: 2º de grao profesional

9.6.1 Obxectivos

- Empregar de forma correcta a respiración e a proxección da columna de aire, mantendo o control da relaxación.
- Mellorar permanentemente o dominio da técnica, de forma que permita o control da calidade e igualdade sonora en todo o rexistro do trombón.
- Manter un control permanente da afinación, adquirindo progresivamente a autonomía necesaria para corrixila adecuadamente.
- Adquirir un maior dominio das diversas articulacións e da flexibilidade en todo o rexistro do trombón.
- Perfeccionar o traballo sobre todas as tonalidades engadindo progresivamente maior grao de dificultade (velocidade, articulación, etc.)
- Aprender a utilizar a técnica e os coñecementos adquiridos para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: articulación, fraseo, dinámica e agógica.
- Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria e a lectura a vista.
- Interpretar un repertorio de obras de diferentes épocas e estilos, dunha dificultade adecuada a este nivel.
- Practicar a música de conxunto en formacións de diversa configuración, desempeñando papeis diferentes en obras dunha dificultade acorde co nivel.

9.6.2 Contidos

- Control da respiración, a columna de aire e a relaxación.
- Ampliación progresiva dos rexistros agudo e grave. O transpositor. Iniciación ás notas pedais.
- Perfeccionamento do son. Controlar a igualdade sonora e tímbrica nos diferentes rexistros.
- Control da afinación, con especial atención no rexistro agudo.
- Profundar no traballo das articulacións: estudo dos diferentes signos e as súas variantes.
- Estudo da flexibilidade, e das escalas maiores, menores e arpexos en todas as tonalidades, engadindo gradualmente maiores dificultades en canto a velocidade, dinámicas, articulacións, etc.
- Iniciación ó estudo dos ornamentos (apoiaturas, mordentes e preparación para o trilo).
- Estudo de literatura solista do trombón adecuada a este nivel
- Traballo progresivo dos elementos que interveñen no fraseo musical: liña, cor e expresión.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria e da lectura á vista.

- Práctica de conxunto en formacións de diversos tipos.
- Manter hábitos de estudo correctos e adecuados a este nivel.

9.6.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

9.6.3.1 Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exigencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.
- Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura á primeira vista así como a súa desenvolvemento para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.

- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación. Mediante este criterio preténdese avaliar a interpretación pública dunha obra.
- Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.

9.6.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpxos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programadas no curso.

9.6.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno do profesorado, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folla de calibración que valorará a proba e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.6.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%
- Obras – 30%
- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
 - Control das dinámicas e a articulación.
 - Control do ritmo e claridade na ditiación.
 - Grao de dificultade do repertorio.
 - Calidade do son.
 - Calidade da interpretación e corrección técnica.
 - Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.
 - **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:
- 9 – 10**
- Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
 - Gran control do son e a afinación.
 - Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.
 - Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
 - Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
 - Impecable uso das dinámicas e a articulación.
 - Sentido comunicativo na interpretación.
- 7 – 8**
- Interpretación realizada con seguridade.
 - Bo control do son e a afinación.
 - Tempo adecuado e mantido.
 - Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
 - Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
 - Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
 - Correcto uso das dinámicas e a articulación.

• **5 – 6**

- Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
- Aceptable calidade de son e control da afinación.
- Tempo correcto e continuado.
- Limitacións no uso de recursos musicais
- Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
- Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
- Tecnicamente correcto.

• **4**

- Interpretación insegura, sen continuidade.
- Erros na afinación e fallos na produción do son.
- Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
- Falta de fraseo, dinámica e articulación.
- Falta evidente de preparación das pezas.
- Dificultade para recuperarse dos erros.
- Tecnicamente incorrecto.

• **2 – 3**

- Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
- Serios erros de afinación e falta de control do son.
- Ausencia de detalles musicais
- Tecnicamente non adecuado.
- Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
- Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.

• **1**

- Non presenta traballo algún.

PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.

Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresaínte 5
Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixitación e articulación. Non resolve suficientemente	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente) Usa a columna do aire. Coordinación na dixitación e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente) En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixitación e articulación. En xeral, resolve as dificultades	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente) Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixitación e articulación. Resolve moi ben

		as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans mellorable.	técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral unha posición adecuada de corpo e mans.	as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.
Estilo, expresión e fraseo	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	A interpretación está fora do estilo e carácter da obra. Os matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	A interpretación adáptase aceptablemente ao estilo e carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
Fluidez, precisión rítmica, fidelidade á partitura	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Interpretación pouco fluida, tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa.	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables, aínda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumple	Mantén, en xeral, unha interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as	Interpreta con fluidez, a un tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura.

		Non respeta as indicacións da partitura.	suficientement e coas indicacións da partitura.	indicacións da partitura.	Toca de memoria.
--	--	--	---	---------------------------	------------------

9.6.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.6.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

9.6.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba
- O tempo de interpretación non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos de música para o alumnado de grao profesional.

9.6.5.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou

pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.6.6 Recursos didácticos

Trombón 2º de Grao Profesional

- A flexibilidade – B. Slokar (Ed. M. Reift)
- Daily Drills and Technical Studies – M. Schlossberg
- Método completo para Trombón – Arban (Ed. Carl Fischer)
- Estudos Melódicos – J. Rochut (Ed. Carl Fischer)
- 30 recreacións en forma de estudos – G. Pichaureau

Repertorio de obras das que o profesor seleccionará, como mínimo, unha cada trimestre segundo as características do alumno/a:

- Sonata nº 2 ----- J. E. Galliard
- Sonatina – E. Andersen
- J'ai le Blues – M. Galiègue, J. Naulais
- Vocalise Op.34 ----- Rachmaninoff
- Elegy ----- W. James
- Romance Op.2 ----- V. Ewald
- Prelude et Divertissement ----- R. Clerisse
- Concertino Basso ----- R. Lieb

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.7 Curso: 3º de grao profesional

9.7.1 Obxectivos

- Ampliar o dominio da técnica, de forma que permita o control das posibilidades sonoras e expresivas en todo o rexistro do trombón.
- Manter un control permanente da afinación, adquirindo progresivamente a autonomía necesaria para a súa corrección e perfeccionamento.
- Adquirir un maior dominio das diversas articulacións e da flexibilidade en todo o rexistro do trombón.
- Perfeccionar o traballo sobre todas as tonalidades e modos, engadindo progresivamente maior grao de dificultade (velocidade, articulación, etc.)
- Aprender a utilizar a técnica e os coñecementos adquiridos para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: articulación, fraseo, dinámica e agógica.
- Desenvolver adecuadamente o dominio da memoria e a lectura a primeira vista, e aplicar progresivamente con maior autonomía os coñecementos necesarios para a improvisación.
- Interpretar un repertorio de obras de diferentes épocas e estilos, dunha dificultade adecuada a este nivel.
- Practicar a música de conxunto en formacións de diversa configuración, desempeñando papeis diferentes en obras dunha dificultade acorde co nivel.
- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música instrumental, e a súa aplicación práctica na interpretación do repertorio.

9.7.2 Contidos

- Control da respiración, a columna de aire e a relaxación.
- Ampliación progresiva dos rexistros agudo e grave, con especial atención á afinación nos dous rexistros. Estudo do transpositor e as notas pedais.
- Perfeccionamento do son. Controlar a igualdade sonora e tímbrica nos diferentes rexistros.
- Profundar no traballo das articulacións: estudo dos diferentes signos e as súas variantes. Estudo do dobre e triplo picado.
- Estudo da flexibilidade, e das escalas maiores, menores e arpexos en todas as tonalidades, engadindo gradualmente maiores dificultades en canto a velocidade, dinámicas, articulacións, etc.
- Iniciación ó estudo dos ornamentos (apoiaturas, mordentes e preparación para o trino).
- Estudo de literatura solista do trombón adecuada a este nivel.

- Traballo progresivo dos elementos que interveñen no fraseo musical: liña, cor e expresión, adecuándoos aos diferentes estilos e prestando especial atención ao seu estudo nos tempos lentos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria e da lectura á vista.
- Manter hábitos de estudio correctos e adecuados a este nivel.
- Audicións de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as súas características máis destacadas.

9.7.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

9.7.3.1 Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exigencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.
- Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura a primeira vista así como a

súa desenvolvemento para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.

- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel demostrando unha correcta calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madurez da súa personalidade artística.
- Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en qué medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.

9.7.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programados no curso.

9.7.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno do profesorado, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folla de calibración que valorará a proba

e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.7.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%
- Obras – 30%
- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
- Control das dinámicas e a articulación.
- Control do ritmo e claridade na dixitación.
- Grao de dificultade do repertorio.
- Calidade do son.
- Calidade da interpretación e corrección técnica.
- Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.
- **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:
9 – 10
 - Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
 - Gran control do son e a afinación.
 - Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.
 - Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
 - Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
 - Impecable uso das dinámicas e a articulación.
 - Sentido comunicativo na interpretación.
- **7 – 8**

- Interpretación realizada con seguridade.
- Bo control do son e a afinación.
- Tempo adecuado e mantido.
- Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
- Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
- Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
- Correcto uso das dinámicas e a articulación.
- **5 – 6**
- Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
- Aceptable calidade de son e control da afinación.
- Tempo correcto e continuado.
- Limitacións no uso de recursos musicais
- Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
- Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
- Tecnicamente correcto.
- **4**
- Interpretación insegura, sen continuidade.
- Erros na afinación e fallos na produción do son.
- Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
- Falta de fraseo, dinámica e articulación.
- Falta evidente de preparación das pezas.
- Dificultade para recuperarse dos erros.
- Tecnicamente incorrecto.
- **2 – 3**
- Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
- Serios erros de afinación e falta de control do son.
- Ausencia de detalles musicais
- Tecnicamente non adecuado.
- Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
- Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.
- **1**
- Non presenta traballo algún.

PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.

Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresaínte 5
--	---------------------	-------------------	---------------	--------------	------------------

Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixitación e articulación. Non resolve suficientemente as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente). Usa a columna do aire. Coordinación na dixitación e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans mellorable.	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente). En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixitación e articulación. En xeral, resolve as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral, unha posición adecuada de corpo e mans.	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente). Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixitación e articulación. Resolve moi ben as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.
Estilo, expresión e fraseo	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	A interpretación está fora do estilo e carácter da obra. Os matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	A interpretación adáptase aceptablemente ao estilo e carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
		Interpretación pouco fluida,	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables,	Mantén, en xeral, unha	Interpreta con fluidez, a un

Fluidez, precisión rítmica, fidelidad e á partitura	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa. Non respeta as indicacións da partitura.	ainda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumple suficientemente coas indicacións da partitura.	interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as indicacións da partitura.	tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura. Toca de memoria.
--	---	--	--	--	--

9.7.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de todas as materias do curso actual. O profesorado tutor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.7.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria nas datas correspondentes.

9.7.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba

- O tempo de interpretación non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos de música para o alumnado de grao profesional.

9.7.5.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.7.6 Recursos didácticos

Trombón 3º de Grao Profesional

- A flexibilidade – B. Slokar (Ed. M. Reift)
- Daily Drills and Technical Studies – M. Schlossberg
- Método completo para Trombón – Arban (Ed. Carl Fischer)
- Estudos Melódicos – J. Rochut (Ed. Carl Fischer)
- 31 Estudos brillantes – M. Bleger (Ed. A. Ostrander - IMC)

Repertorio de obras das que o profesor seleccionará, como mínimo, unha cada trimestre segundo as características do alumno/a:

- Sonata en Fa m. ----- Telemann
- Drei Skizzen – R. Lischka
- Adam Blues – J. Horovitz
- Salve Maria ----- Mercadante
- Liebesleid ----- Kreisler
- Romance Op.21 ----- Jorgensen
- Sonata ----- G. Jacob
- Histoire de Trombone ----- P. M. Dubois

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.8 Curso: 4º de grao profesional

9.8.1 Obxectivos

- Ampliar o dominio da técnica, de forma que permita o control das posibilidades sonoras e expresivas en todo o rexistro do trombón.
- Manter un control permanente da afinación, adquirindo progresivamente a autonomía necesaria para a súa corrección e perfeccionamento.
- Adquirir un maior dominio das diversas articulacións e da flexibilidade en todo o rexistro do trombón.
- Perfeccionar o traballo sobre todas as tonalidades e modos, engadindo progresivamente maior grao de dificultade (velocidade, articulación, etc.)
- Aprender a utilizar a técnica e os coñecementos adquiridos para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: articulación, fraseo, dinámica e agógica.
- Desenvolver adecuadamente o dominio da memoria e a lectura a primeira vista, e aplicar progresivamente con maior autonomía os coñecementos necesarios para a improvisación.
- Interpretar un repertorio de obras de diferentes épocas e estilos, dunha dificultade adecuada a este nivel.
- Practicar a música de conxunto en formacións de diversa configuración, desempeñando papeis diferentes en obras dunha dificultade acorde co nivel.
- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música instrumental, e a súa aplicación práctica na interpretación do repertorio

9.8.2 Contidos

- Control da respiración, a columna de aire e a relaxación.
- Ampliación progresiva dos rexistros agudo e grave, con especial atención á afinación nos dous rexistros. Estudo das notas pedais.
- Perfeccionamento do son. Controlar a igualdade sonora e tímbrica nos diferentes rexistros.
- Profundar no traballo das articulacións: estudo dos diferentes signos e as súas variantes. Estudo do dobre e triplo picado.
- Estudo da flexibilidade, e das escalas maiores, menores e arpexos en todas as tonalidades, engadindo gradualmente maiores dificultades en canto a velocidade, dinámicas, articulacións, etc.
- Estudo progresivo dos ornamentos (apoiaturas, mordentes, grupetos, trilo, etc.).
- Estudo de literatura solista do trombón adecuada a este nivel.
- Traballo progresivo dos elementos que interveñen no fraseo musical: liña, cor e expresión, adecuándoos aos diferentes estilos e prestando especial atención ao seu estudo nos tempos lentos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria e da lectura á vista.

- Manter hábitos de estudio correctos e adecuados a este nivel.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.

9.8.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.8.3.1 Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exigencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.
- Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura a primeira vista así como a súa desenvolvemento para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.

- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel demostrando unha correcta calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madurez da súa personalidade artística.
- Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.

9.8.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpxos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programados no curso.

9.8.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno do profesorado, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folla de calibración que valorará a proba e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.8.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%
- Obras – 30%
- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
- Control das dinámicas e a articulación.
- Control do ritmo e claridade na dixitación.
- Grao de dificultade do repertorio.
- Calidade do son.
- Calidade da interpretación e corrección técnica.
- Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.

• **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:

9 – 10

- Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
- Gran control do son e a afinación.
- Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.
- Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
- Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
- Impecable uso das dinámicas e a articulación.
- Sentido comunicativo na interpretación.

7 – 8

- Interpretación realizada con seguridade.

- Bo control do son e a afinación.
 - Tempo adecuado e mantido.
 - Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
 - Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
 - Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
 - Correcto uso das dinámicas e a articulación.
 - **5 – 6**
 - Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
 - Aceptable calidade de son e control da afinación.
 - Tempo correcto e continuado.
 - Limitacións no uso de recursos musicais
 - Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
 - Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
 - Tecnicamente correcto.
 - **4**
 - Interpretación insegura, sen continuidade.
 - Erros na afinación e fallos na produción do son.
 - Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
 - Falta de fraseo, dinámica e articulación.
 - Falta evidente de preparación das pezas.
 - Dificultade para recuperarse dos erros.
 - Tecnicamente incorrecto.
 - **2 – 3**
 - Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
 - Serios erros de afinación e falta de control do son.
 - Ausencia de detalles musicais
 - Tecnicamente non adecuado.
 - Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
 - Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.
 - **1**
 - Non presenta traballo algún.
- PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.**
Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresaínte 5
--	---------------------	-------------------	---------------	--------------	------------------

Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixitación e articulación. Non resolve suficientemente as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente). Usa a columna do aire. Coordinación na dixitación e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans mellorable.	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente). En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixitación e articulación. En xeral, resolve as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral, unha posición adecuada de corpo e mans.	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente). Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixitación e articulación. Resolve moi ben as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.
Estilo, expresión e fraseo	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	A interpretación está fora do estilo e carácter da obra. Os matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	A interpretación adáptase aceptablemente ao estilo e carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
		Interpretación pouco fluida,	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables,	Mantén, en xeral, unha	Interpreta con fluidez, a un

Fluidez, precisión rítmica, fidelidad e á partitura	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa. Non respeta as indicacións da partitura.	ainda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumpre suficientemente coas indicacións da partitura.	interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as indicacións da partitura.	tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura. Toca de memoria.
--	---	--	--	--	--

9.8.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de todas as materias do curso actual. O profesorado tutor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.8.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria nas datas correspondentes.

9.8.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba
- O tempo de interpretación non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos de música para o alumnado de grao profesional.

9.8.5.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.8.6 Recursos didácticos

Trombón 4º de Grao Profesional

- A flexibilidade – B. Slokar (Ed. M. Reift)
- Daily Drills and Technical Studies – M. Schlossberg
- Método completo para Trombón – Arban (Ed. Carl Fischer)
- Estudos Melódicos – J. Rochut (Ed. Carl Fischer)
- 31 Estudos brillantes – M. Bleger (Ed. A. Ostrander - IMC)

Repertorio de obras das que o profesor seleccionará, como mínimo, unha cada trimestre segundo as características do alumno/a:

- Sonata en Fa M. ----- Marcello
- Sonateen ager- M. Lys
- Cavatine – S. Saens
- Sonata en Re M. ----- A. Caldara
- Concertino ----- Sachse
- Romance ----- Weber
- Ballade ----- J. G. Mortimer
- Solo de Concours ----- P. V. de la Nux
- Elegy for Mippy II ----- L. Bernstein

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.9 Curso: 5º de grao profesional

9.9.1 Obxectivos

- Dominar o conxunto da técnica e as posibilidades sonoras e expresivas en todo o rexistro do trombón.
- Manter un control permanente da afinación, adquirindo progresivamente a autonomía necesaria para a súa corrección e perfeccionamento.
- Adquirir un maior dominio das diversas articulacións e da flexibilidade en todo o rexistro do trombón.
- Perfeccionar o traballo sobre todas as tonalidades e modos, engadindo progresivamente maior grao de dificultade (velocidade, articulación, etc.)
- Aprender a utilizar a técnica e os coñecementos adquiridos para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: articulación, fraseo, dinámica e agógica.
- Desenvolver adecuadamente o dominio da memoria e a lectura a primeira vista, e aplicar progresivamente con maior autonomía os coñecementos necesarios para a improvisación.
- Interpretar un repertorio de obras de diferentes épocas e estilos, dunha dificultade adecuada a este nivel.
- Practicar a música de conxunto en formacións camerísticas de diversa configuración, e desempeñando papeis de solista con orquestra en obras dunha dificultade acorde co nivel, desenvolvendo así o sentido da interdependencia dos distintos cometidos.
- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.

9.9.2 Contidos

- Control da respiración, a columna de aire e a relaxación.
- Perfeccionamento da afinación e dos rexistros agudo e grave, e dominio da igualdade sonora e tímbrica en todos os rexistros.
- Profundar en todo o referente á articulación. O dobre e triplo picado.
- Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión do instrumento.
- Estudo da flexibilidade, e das escalas maiores, menores e arpexos en todas as tonalidades, engadindo gradualmente maiores dificultades en canto a velocidade, dinámicas, articulacións, etc.
- Estudo dos ornamentos (apoiaturas, mordentes, grupetos, trilo, etc.).
- Estudo de literatura solista do trombón adecuada a este nivel.
- Traballo de todos os elementos que interveñen no fraseo musical: liña, cor e expresión, adecuándoos aos diferentes estilos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria e da lectura á vista.
- Manter hábitos de estudio correctos e adecuados a este nivel.
- Estudo sobre instrumentos afíns (trombón alto ou baixo).

- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.

9.9.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.9.3.1 Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exigencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade pro-gresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura a primeira vista así como a súa desenvolvemento para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.

- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel demostrando unha correcta calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madurez da súa personalidade artística.
- Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.

9.9.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programados no curso.

9.9.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.

- Como ferramentas de avaliación empregarase o caderno do profesorado, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folla de calibración que valorará a proba e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.9.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%
- Obras – 30%
- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
- Control das dinámicas e a articulación.
- Control do ritmo e claridade na dicitación.
- Grao de dificultade do repertorio.
- Calidade do son.
- Calidade da interpretación e corrección técnica.
- Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.
- **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:
9 – 10
- Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
- Gran control do son e a afinación.
- Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.

- Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
 - Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
 - Impecable uso das dinámicas e a articulación.
 - Sentido comunicativo na interpretación.
 - **7 – 8**
 - Interpretación realizada con seguridade.
 - Bo control do son e a afinación.
 - Tempo adecuado e mantido.
 - Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
 - Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
 - Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
 - Correcto uso das dinámicas e a articulación.
 - **5 – 6**
 - Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
 - Aceptable calidade de son e control da afinación.
 - Tempo correcto e continuado.
 - Limitacións no uso de recursos musicais
 - Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
 - Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
 - Tecnicamente correcto.
 - **4**
 - Interpretación insegura, sen continuidade.
 - Erros na afinación e fallos na produción do son.
 - Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
 - Falta de fraseo, dinámica e articulación.
 - Falta evidente de preparación das pezas.
 - Dificultade para recuperarse dos erros.
 - Tecnicamente incorrecto.
 - **2 – 3**
 - Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
 - Serios erros de afinación e falta de control do son.
 - Ausencia de detalles musicais
 - Tecnicamente non adecuado.
 - Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
 - Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.
 - **1**
 - Non presenta traballo algún.
- PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.
Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresaínte 5
--	---------------------	-------------------	---------------	--------------	------------------

Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixeración e articulación. Non resolve suficientemente as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente). Usa a columna do aire. Coordinación na dixeración e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans mellorable.	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente). En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixeración e articulación. En xeral, resolve as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral, unha posición adecuada de corpo e mans.	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente). Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixeración e articulación. Resolve moi ben as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.
Estilo, expresión e fraseo	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	A interpretación está fora do estilo e carácter da obra. Os matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	A interpretación adáptase aceptablemente ao estilo e carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
		Interpretación pouco fluida,	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables,	Mantén, en xeral, unha	Interpreta con fluidez, a un

Fluidez, precisión rítmica, fidelidad e á partitura	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa. Non respeta as indicacións da partitura.	ainda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumple suficientemente coas indicacións da partitura.	interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as indicacións da partitura.	tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura. Toca de memoria.
--	---	--	--	--	--

9.9.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.9.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria nas datas correspondentes.

9.9.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba.

- O tempo de interpretación non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos de música para o alumnado de grao profesional.

9.9.5.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.9.6 Recursos didácticos

Trombón 5º de Grao Profesional

- A flexibilidade – B. Slokar (Ed. M. Reift)
- Lip flexibilities – Ch. Colin (Ed. Charles Colin)
- Daily Drills and Technical Studies – M. Schlossberg
- The Singing Trombone – Ch. G. Vernon (Ed. 2009)
- Método completo para Trombón – Arban (Ed. Carl Fischer)
- Estudos Melódicos – J. Rochut (Ed. Carl Fischer)
- 10 Caprichos – M. Bleger (Ed. A. Leduc)
- Orchester - Probespiel Posaune

Repertorio de obras das que o profesor seleccionará, como mínimo, unha cada trimestre segundo as características do alumno/a:

- Sonata en Sol M. ----- Marcello
- Morceau Symphonique - A. Guilmant
- Three Gershwin Songs - G. Gershwin
- Concerto ----- Rimsky-Korsakov
- Impromptu ----- E. Bigot
- Reflective Mood ----- S. Nestico
- Concertpiece ----- H. Busser
- Sonatina ----- B. Hummel

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.10 Curso: 6º de grao profesional

9.10.1 Obxectivos

- Dominar o conxunto da técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do trombón.
- Utilizar progresivamente con maior autonomía a técnica e os coñecementos musicais necesarios para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: articulación, fraseo, dinámica, agógica, etc.
- Interpretar un repertorio de obras representativas das diversas épocas e estilos, dunha dificultade adecuada a este nivel.
- Desenvolver adecuadamente o dominio da memoria e a lectura a primeira vista, e aplicar progresivamente con maior autonomía os coñecementos musicais para a improvisación co trombón.
- Practicar a música de conxunto en formacións camerísticas de diversa configuración, e desempeñando papeis de solista con orquestra en obras dunha dificultade acorde co nivel, desenvolvendo así a o sentido da interdependencia dos distintos cometidos.
- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.

9.10.2 Contidos

- Control da respiración, a columna de aire e a relaxación.
- Perfeccionamento dos rexistros agudo e grave, e dominio da igualdade sonora, do timbre e da afinación nos diferentes rexistros.
- Profundar en todo o referente á articulación e desenvolver a velocidade en toda a extensión do instrumento.
- Estudo da flexibilidade, e das escalas maiores, menores e arpexos en todas as tonalidades, engadindo gradualmente maiores dificultades en canto a velocidade, dinámicas, articulacións, etc.
- Estudo dos ornamentos (apoiaturas, mordentes, grupetos, trilo, etc.).
- Estudo de literatura solista do trombón adecuada a este nivel.
- Traballo de todos os elementos que interveñen no fraseo musical: liña, cor e expresión, adecuándoos aos diferentes estilos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria e da lectura á vista.
- Manter hábitos de estudio correctos e adecuados a este nivel.
- Estudo sobre instrumentos afíns (trombón alto ou baixo).
- Iniciación á interpretación da música contemporánea e coñecemento das súas características.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.

9.10.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.10.3.1 Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exigencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura á primeira vista así como a súa desenvolvemento para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este

criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.

- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel demostrando unha correcta calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madureza da súa personalidade artística.
- Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.

9.10.3.2 Mínimos esixibles

- Adquirir unha posición corporal correcta co instrumento.
- Adquirir os fundamentos dunha boa técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) programados no curso.
- Interpretar axeitadamente o 50% dos estudos e, cando menos, dúas pezas e/ou obras programados no curso.

9.10.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo e o comportamento e actitude nas clases, a proba de fin de trimestre e/ou a audición.
- Como ferramentas de avaliación empregarase o caderno do profesor, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo de aula, a actitude e o comportamento, e a folla de calibración que valorará a proba e/ou a audición trimestral, adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación. Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

9.10.3.4 Criterios de cualificación

Procedemento de Avaliación	Traballo diario (aula, casa)	Exame trimestre	Proba e/ou audición trimestral
Porcentaxe	50%	30%	20%
Ferramenta de avaliación	Caderno do Profesorado ou de seguimento da programación		

Á súa vez, cada un destes apartados ponderarase do seguinte xeito:

TRABALLO DIARIO:

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

- Técnica – 30%
- Estudos – 30%
- Obras – 30%
- Actitude – 10%

Valoraranse as seguintes cuestións técnicas e interpretativas:

- Control da afinación.
- Control das dinámicas e a articulación.
- Control do ritmo e claridade na dixitación.
- Grao de dificultade do repertorio.
- Calidade do son.
- Calidade da interpretación e corrección técnica.
- Respeto aos estilos interpretativos, tempos e articulacións das obras do repertorio.

• **Para a cuantificación**, empregarase o seguinte baremo:

9 – 10

- Interpretación realizada con excelente precisión, fluidez e seguridade técnica.
 - Gran control do son e a afinación.
 - Excelente produción, flexibilidade e proxección do son.
 - Adecuación do tempo ao estilo das obras e correcto uso do fraseo.
 - Sensibilidade para o detalle musical e correcta adecuación ao estilo das pezas.
 - Impecable uso das dinámicas e a articulación.
 - Sentido comunicativo na interpretación.
- ##### 7 – 8
- Interpretación realizada con seguridade.
 - Bo control do son e a afinación.
 - Tempo adecuado e mantido.

- Realización musical de todos os detalles escritos na partitura.
 - Boa calidade, flexibilidade e proxección do son.
 - Capacidade de resposta ao diferente estilo musical das pezas.
 - Correcto uso das dinámicas e a articulación.
 - **5 – 6**
 - Interpretación correcta, seguridade xeral nas notas e o ritmo.
 - Aceptable calidade de son e control da afinación.
 - Tempo correcto e continuado.
 - Limitacións no uso de recursos musicais
 - Calidade, flexibilidade e proxección de son aceptable.
 - Mostras evidentes dunha adecuada preparación das pezas.
 - Tecnicamente correcto.
 - **4**
 - Interpretación insegura, sen continuidade.
 - Erros na afinación e fallos na produción do son.
 - Tempo inadecuado e falta de continuidade no mesmo.
 - Falta de fraseo, dinámica e articulación.
 - Falta evidente de preparación das pezas.
 - Dificultade para recuperarse dos erros.
 - Tecnicamente incorrecto.
 - **2 – 3**
 - Interpretación errada, grandes dificultades con notas e ritmo.
 - Serios erros de afinación e falta de control do son.
 - Ausencia de detalles musicais
 - Tecnicamente non adecuado.
 - Incapacidade para manter a continuidade do discurso musical nas pezas.
 - Incapacidade para executar certas pasaxes, falta evidente de preparación das pezas.
 - **1**
 - Non presenta traballo algún.
- PARA A PROBA PRÁCTICA e EXAME DE TRIMESTRE.
Empregarase a seguinte rúbrica:

	Moi deficiente 1	Insuficiente 2	Aprobado 3	Notable 4	Sobresaínte 5
--	---------------------	-------------------	---------------	--------------	------------------

Son e técnica	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	Mala calidade de son. Non usa correctamente a columna do aire. Dificultades evidentes na dixitación e articulación. Non resolve suficientemente as dificultades técnicas que presenta a obra. Posición do corpo e mans inadecuada.	Presenta unha calidade aceptable de son (tendo en conta o nivel correspondente). Usa a columna do aire. Coordinación na dixitación e articulación, se ben perde claridade nalgúns pasaxes. Resolve as dificultades técnicas que presenta a obra, aínda que presenta problemas en pasaxes. Posición de corpo e mans mellorable.	Presenta, en xeral, unha boa calidade de son (tendo en conta o nivel correspondente). En xeral, usa ben a columna do aire, boa coordinación na dixitación e articulación. En xeral, resolve as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén, en xeral, unha posición adecuada de corpo e mans.	Calidade de sonido moi boa (tendo en conta o nivel correspondente). Moi boa utilización da columna do aire. Excelente coordinación na dixitación e articulación. Resolve moi ben as dificultades técnicas que presenta a obra. Mantén unha posición moi correcta de corpo e mans.
Estilo, expresión e fraseo	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	A interpretación está fora do estilo e carácter da obra. Os matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) son inadecuados. O fraseo e as articulacións son inadecuadas.	A interpretación adáptase aceptablemente ao estilo e carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo) aceptables. O fraseo e as articulacións son aceptables aínda que non sempre adecuados ou comprensibles.	Adopta, en xeral, ben o estilo e o carácter da obra. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), en xeral, adecuados á obra. En xeral, o fraseo é claro e adecuado. Articulacións ben realizadas.	Adopta moi ben o estilo e o carácter da obra, con musicalidade. Matices dinámicos (intensidade) e agónicos (tempo), adecuados á obra. O fraseo é claro e adecuado. Articulacións moi ben realizadas.
		Interpretación pouco fluida,	Interpretación aceptable. Tempo dentro das marxes aceptables,	Mantén, en xeral, unha	Interpreta con fluidez, a un

Fluidez, precisión rítmica, fidelidad e á partitura	É incapaz de superar mínimamente as dificultades que a obra presenta.	tempo inestable ou inadecuado, interrupcións frecuentes. Demasiadas notas falsas ou imprecisións rítmicas. Afinación moi imprecisa. Non respeta as indicacións da partitura.	ainda que presenta dificultades ou inestabilidade en determinados pasaxes. Notas falsas ou imprecisións rítmicas, aínda que dentro do aceptable. Cumple suficientemente coas indicacións da partitura.	interpretación fluida e un tempo estable. Toca, en xeral, con corrección nas notas e precisión no ritmo. Afinación correcta. Respeto, en xeral, as indicacións da partitura.	tempo estable e adecuado. Non hai (ou apenas) notas falsas nin imprecisións rítmicas. Gran precisión na afinación. Respeto as indicacións da partitura. Toca de memoria.
--	---	--	--	--	--

9.10.4 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado con perda de avaliación continua por faltas de asistencia e ao alumnado con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria nas datas correspondentes.

9.10.4.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

- Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar na proba.
- O tempo de interpretación non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos de música para o alumnado de grao profesional.

9.10.4.2 Probas extraordinarias

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de final de curso terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.10.5 Recursos didácticos

Trombón 6º Curso de Grao Profesional

- Lip flexibilities – Ch. Colin (Ed. Charles Colin)
- Daily Drills and Technical Studies – M. Schlossberg

- The Singing Trombone – Ch. G. Vernon (Ed. 2009)
- Método completo para Trombón – Arban (Ed. Carl Fischer)
- Estudos Melódicos – J. Rochut (Ed. Carl Fischer)
- 10 Caprichos – M. Bleger (Ed. A. Leduc)
- Orchester-Probespiel Posaune

Repertorio de obras das que o profesor seleccionará, como mínimo, unha cada trimestre segundo as características do alumno/a:

- Sonata en La m. ----- Marcello
- Andante el Allegro – J. Barat
- Elegy for Mippy II – L. Bernstein
- Sonata nº 5 ----- Vivaldi
- Romanze ----- O. Höser
- Sonata ----- S. Sulek
- Concertino ----- F. David
- Concerto nº 2 ----- E. Reiche
- Fantastic Polka ----- A. Pryor
- Concertino ----- Larsson
- Sonatina ----- Serocki

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

Seguindo as instrucións que se recollen no artigo 2º da orde do 8 de Febreiro de 2008 pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música na Comunidade Autónoma de Galicia, e que indican que *“[...]a avaliación terá un carácter formativo e orientador do proceso educativo e proporcionará unha información constante que permita mellorar tanto os procesos coma os resultados da intervención educativa[...]”*, este departamento leva a cabo unha tripla avaliación: do proceso de aprendizaxe (que se desenvolveu no apartado correspondente de cada curso), da programación didáctica e da nosa labor docente.

O seguimento e avaliación das programacións será rexistrado por cada docente e tratado nas reunións periódicas do departamento, quedando constancia na acta daquelas desviacións e modificacións acordadas. Estas ideas e propostas de mellora serán incluídas na memoria final do departamento, xa que servirán de base para a elaboración da programación didáctica do vindeiro curso.

Por outra banda, a misión da Comisión de Coordinación Pedagóxica será a de garantir que as programacións didácticas dos distintos departamentos presenten coherencia secuencial entre todas elas, e indicar, se é o caso, as modificacións pertinentes que deberán ser realizadas polos departamentos.

Dende o Departamento de Vento Metal para avaliar a nosa programación didáctica teremos en conta os seguintes aspectos:

- **Obxectivos:** Adecuación ás necesidades específicas do alumnado e do Proxecto Educativo do Centro
- **Contidos:** Validez na súa elección con respecto aos obxectivos plantexados e adecuación ao nivel do alumnado
- **Actividades:** Atención á diversidade das capacidades e adecuación aos intereses do alumnado e aos seus ritmos de aprendizaxe
- **Criterios metodolóxicos:** A adecuación e coherencia dos mesmos
- **Os medios e recursos:** Avaliación dos criterios para a elección dos medios e recursos didácticos e a súa adecuación aos obxectivos propostos.
- **A avaliación:** Comprobarase a idoneidade e a adecuación entre criterios de avaliación, técnicas e procedementos, así como entre os criterios de avaliación, contidos e obxectivos
- **Alumnado:** A relación co alumnado, ademais do clima de convivencia e traballo.

11. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

Do mesmo xeito que se indica no punto anterior, a avaliación do labor docente supón un dos tres elementos a avaliar dentro do noso sistema educativo xunto co proceso de aprendizaxe e a programación didáctica.

Será misión do profesorado realizar a análise dos datos que obteña trala avaliación do alumnado e da programación didáctica para realizar as diferentes adaptacións ou adecuacións das estratexias metodolóxicas co fin de mellorar os resultados acadados.

Para levar a cabo este proceso contarase tamén coa análise das enquisas de satisfacción do alumnado como vía alternativa ás clases para obter datos directos relativos á súa función.

Nas reunións do departamento trataranse todos estes puntos ademais dos que o profesorado considere relevantes, sen descoidar aspectos como os recursos materiais e persoais dos que dispón o propio departamento para ofrecer unha ensinanza de calidade, trasladando á Comisión de Coordinación Pedagóxica todo aquilo que se estime oportuno.

12. ANEXOS

12.1 Probas de acceso 1º de grao profesional

Extracto do Decreto 203/2007, do 27 de setembro. DOG do 31 de outubro de 2007 Artigo 11º.

Para acceder ao primeiro curso das ensinanzas profesionais de música cumprirá superar unha proba específica de acceso. Mediante esta proba valorarase a madurez, as aptitudes e os coñecementos para cursar con aproveitamento as ensinanzas profesionais, de acordo cos obxectivos establecidos neste decreto.

A Consellería de Educación e Ordenación Universitaria regulará o procedemento de acceso ao primeiro curso, que se axustará a proba de Trombón no disposto nos puntos seguintes.

- Para a especialidade de Trombón a devandita proba consistirá na Interpretación, no instrumento da especialidade que opte, de tres obras pertencentes a distintos estilos, das cales, como mínimo, unha deberá interpretarse de memoria. Este exercicio cualificarase de cero a dez puntos, e cumprirá unha cualificación mínima de cinco puntos para o superar.
- A puntuación definitiva da proba citada nos puntos anteriores será a media ponderada da cualificación obtida en ambos exercicios. Para estes efectos ponderarase o primeiro deles nun 70%.

12.1.1 Contidos

Ter controlados os contidos do grao elemental anteriormente mencionados nesta programación, en cada curso.

12.1.2 Criterios de avaliación

Demostrar control dos criterios de avaliación anteriormente mencionados nesta programación nos cursos de grao elemental.

12.1.3 Criterios de cualificación

Atenderanse aos parámetros marcados na folla de calibración.

- Serán cualificados con un 9 ou un 10 os alumnos que superen de xeito sobresaínte os obxectivos fixados para esta proba.
- Serán cualificados cun 7 ou 8 os alumnos que superen de xeito notable os obxectivos fixados para esta proba.

- Serán cualificados cun 6 os alumnos que superen os obxectivos mínimos e manifesten una actitude positiva cara a proba.
- Serán cualificados cun 5 os alumnos que simplemente superen os obxectivos mínimos.
- Serán cualificados cun 4 os alumnos que non acadaran os obxectivos mínimos.
- Serán cualificados cun 3, 2 ou 1 aqueles alumnos que claramente non acadaran os obxectivos mínimos, dependendo a cualificación dos criterios de avaliación referidos á actitude ante a proba.

O acompañamento de piano nas obras que así o requiran será por conta do alumno.

Obras orientativas:

- Supplementary studies – R. M. Endresen
- Cantilena ----- Haendel
- Introduction et Allegro Martial ----- Dorselaer
- Après un reve ----- Fauré
- Trombonaria ----- J. Brouquieres
- Priere ----- R. Clerissé
- Badinage ----- P. Lawrence

12.2 Probas de acceso a outros cursos.

A proba consistirá:

- Para o **grao elemental**, na interpretación no instrumento da especialidade á que se opte, de dúas obras de libre elección e unha obra ou exercicio a primeira vista proposto polo tribunal que contará o 60% da nota total das probas.
- Para o **grao profesional**, na interpretación de tres obras de diferentes estilos (unha delas de memoria). Das obras que conteñan máis dun movemento será requirida a interpretación de todos eles. Como orientación das obras a interpretar servirá o listado de obras (de esta programación) do curso anterior ao cal se pretenda acceder. Esta proba puntúa un 70% do total.

12.2.1 Contidos

Os contidos serán os rexistrados na programación propios do curso anterior ao que se pretenda acceder.

12.2.2 Criterios de avaliación

Demostrar control dos criterios de avaliación anteriormente mencionados nesta programación nos cursos de grao elemental.

12.2.3 Criterios de cualificación

Atenderanse aos parámetros marcados na folia de calibración.

- Serán cualificados con un 9 ou un 10 os alumnos que superen de xeito sobresaínte os obxectivos fixados para esta proba.
- Serán cualificados cun 7 ou 8 os alumnos que superen de xeito notable os obxectivos fixados para esta proba.
- Serán cualificados cun 6 os alumnos que superen os obxectivos mínimos e manifesten una actitude positiva cara a proba.
- Serán cualificados cun 5 os alumnos que simplemente superen os obxectivos mínimos.
- Serán cualificados cun 4 os alumnos que non acadaran os obxectivos mínimos.
- Serán cualificados cun 3, 2 ou 1 aqueles alumnos que claramente non acadaran os obxectivos mínimos, dependendo a cualificación dos criterios de avaliación referidos á actitude ante a proba.

12.3 Premios Fin de Grao

Segundo consta na lexislación vixente, os departamentos didácticos establecerán os criterios valorativos para a obtención do premio de fin de grao profesional.

12.3.1 Contidos da proba

- Presentación por parte dos aspirantes dun programa cunha duración comprendida entre os 15 e os 30 minutos, sendo 15 minutos a duración mínima para a proba.
- Inclusión dunha serie de obras que representen, cando menos, tres estilos diferentes, quedando excluídos desta particularidade os instrumentos nos que non sexa posible.
- Elaboración, por parte do aspirante, e posterior entrega na secretaría do Centro (con rexistro de entrada e mediante soporte informático) das notas ao programa elaboradas por el/a mesmo/a, cando menos con tres días de antelación á celebración da proba, non recolléndose ningunha fóra de prazo sen a debida xustificación, que será atendida a criterio da Dirección do Centro.

12.3.2 Criterios de avaliación

- Realizar unha interpretación musical de calidade acorde ás esixencias da proba.
- Presentar un programa coherente en relación aos contidos expostos.
- Interpretar un programa que presente obras de diferentes épocas e/ou estilos cunha dificultade acorde ao nivel.

12.3.3 Criterios de cualificación

Atenderanse aos parámetros marcados na folla de calibración.

- Serán cualificados con un 9 ou un 10 os alumnos que superen de xeito sobresaínte os obxectivos fixados para esta proba.
- Serán cualificados cun 7 ou 8 os alumnos que superen de xeito notable os obxectivos fixados para esta proba.
- Serán cualificados cun 6 os alumnos que superen os obxectivos mínimos e manifesten una actitude positiva cara a proba.
- Serán cualificados cun 5 os alumnos que simplemente superen os obxectivos mínimos.
- Serán cualificados cun 4 os alumnos que non acadaran os obxectivos mínimos.
- Serán cualificados cun 3, 2 ou 1 aqueles alumnos que claramente non acadaran os obxectivos mínimos, dependendo a cualificación dos criterios de avaliación referidos á actitude ante a proba.

12.4 Folla de calibración para audicións e/ou probas instrumentais

Indicadores	Porcentaxe	Nota
Hábito postural e control da respiración	20%	
Adecuación a partitura	20%	
Calidade do son e/ou afinación	20%	
Interpretación	25%	
Actitude	15%	